

1. ARÁNYOSSÁGOK, VÁLTOZÓ MENNYISÉGEK

CSOPORTMUNKA

Építsetek kártyavárat a képen látható módon! Beszéljétek meg, hogy hány lap kell az 1, 2, 3, ... szintes vár elkészítéséhez!

1. példa

Edzett Ede minden nap fut 3 km-t. Mennyit teljesít egy hét alatt? Mennyit fut májusban? Mennyit fut egy évben?

Megoldás

Mivel naponta 3 km-t fut, és egy hét az 7 nap, ezért **7·3 km-t, azaz 21 km-t** fut egy hét alatt.

Tudjuk, hogy a május 31 napos, ezért $31 \cdot 3$ km-t, azaz 93 km-t fut ebben a hónapban.

Egy év vagy 365, vagy 366 napos. Vagyis **365 · 3 km-t** vagy **366 · 3 km-t** futhat. A szorzások elvégzésével kapjuk a választ.

Egy év alatt 1095 km-t fut, de ha szökőévről van szó, akkor 1098 km-t.

Megfigyelhettük, hogy a napok növekedésével nőtt a kilométerek száma. Ahányszorosára növekedett a napok száma, pontosan annyiszorosára növekedett a kilométerek száma is.

1 hét	7 nap	$7 \cdot 3$	21 nap
1 hónap	31 nap	$31 \cdot 3$	93 nap
1 év	365 nap	$365 \cdot 3$	1095 nap

2. példa

A futóversenyeken a leghosszabb táv a 42 195 méteres maratoni futás. Ennek a teljesítése kiemelkedő teljesítményt jelent, ezért is válhatott ez a versenyszám a kitartás egyik jelképévé. Ede április 25-én, a születésnapján kezdte a futóedzéseket. Melyik nap mondhatja, hogy már lefutott egy maratoni távot?

Megoldás

A maratoni táv 195 méterrel több, mint 42 km. Mivel minden nap 3 km-t fut, ezért $42 : 3$, azaz 14 nap alatt éri el a 42 km-t. A 15. napon éri el a maratoni távot. Április 30 napos hónap, ezért ebben a hónapban 6 napot fut, marad még 9 nap.

Vagyis május 9-én mondhatja, hogy túl van egy maratoni távon.

42 195 km		
42 000 km	$42\,000 : 3$	14 nap
195 km		1 nap
összesen		15 nap
	április 25-30-ig	6 nap
marad	május 9-ig	9 nap

KUTATÓMUNKA

Derítsd ki, honnan ered a maratoni futás elnevezése és hosszúsága!

3. példa

A Wizard nevű kártyajátékot 3-6 játékos játszhatja. Egy pakliban 60 kártyalap található. A játék elején a lapokat egyenlően szét kell osztani a játékosok között. Adjuk meg az egy játékosra jutó lapok számát, attól függően, hogy hányan szeretnének játszani!

Megoldás

A 60 lapot 3, 4, 5 vagy 6 egyenlő részre kell szétosztanunk. A táblázatban láthatjuk az eredményeket.

A játékosok száma	3	4	5	6
Az egy játékosnak jutó lapok száma	20	15	12	10

Ebben a példában azt láthatjuk, hogy a játékosok számának növekedésével az egy játékosnak jutó lapok száma csökken. Ahányszorosára növeljük a játékosok számát, pontosan annyira részére csökken az egy játékosnak jutó lapok száma.

4. példa

Ezen a héten Eszter történelemből és irodalomból felelt, valamint megtudta a matematika dolgozatának eredményét is. Vagyis 3 jegyet szerzett. Hány jegye lesz négy hét múlva?

Megoldás

Természetesen az egyik héten szerzett jegyek száma nem befolyásolja a következő hetekben szerzett jegyek számát. Vagyis a feltett kérdésre nem lehet válaszolni!

Feladatok

- Ha egy tojás ára 40 Ft, akkor mennyibe kerül a
  - hatos,
  - tízes,
  - tizenötös
 doboz tojás?
- Egy felnőtt embernek naponta 2–2,5 liter folyadék bevitelére van szüksége. Ezt a vízigényt nem csak közvetlenül ivással, hanem táplálékkal (pl. leves, egyéb folyadéktartalmú étel) is bevihetjük a szervezetbe. Mennyi folyadékra van szüksége egy embernek egy hét, egy hónap, egy év során?
- Tóni 1,2 km-re lakik az iskolától. Minden tanítási napon ezt a távot megteszi reggel is, és délután is. Mekkora távot gyalogolt Tóni a tanév
  - 16,
  - 28,
  - 100
 tanítási napján? (Most az egyéb gyaloglásait nem számoljuk.)
- Lóri Budapesten él. Iskolába, edzésre menet rendszeresen használja a tömegközlekedési eszközöket, ezért havonta bérletet vásárol. Egy diákbérlet ára 3450 Ft. Hány forintba kerül egy utazása, ha összesen
  - 23,
  - 25,
  - 46,
  - 115
 alkalommal utazott ebben a hónapban?
- Csupa egyforma papírpénz van egy pénztárcában, összesen 20 000 Ft értékben. Hány darab bankjegy lehet benne összesen?
- Ede meghallgatta kedvenc együttesének legújabb 6 perces számát. Másnap megmutatta Tóninak és Eszternek, így hárman közösen hallgatták meg ezt a számot. Így mennyi ideig tartott a zenehallgatás?

2. ARÁNYOS KÖVETKEZTETÉSEK

CSOPORTMUNKA

A tervek szerint az osztálykirándulás egyik vacsorája saját készítésű paprikáskrumpli lesz. A megfelelő méretű kondér, só, bors, paprika, olaj, víz a rendelkezésükre áll. Sikertült egy receptet is letölteni a világhálóról. A szerint a hozzávalók két személy részére: 6 db közepes méretű burgonya, 2 fej hagyma, 2 pár virsli, só, bors, paprika, olaj, víz. Tervezzétek meg, hogy miből mennyit kell beszerezni, ha 32 fő akar majd az asztalhoz járulni!

Példa

Az osztály kétszer is volt fagyizni. Az első alkalommal 48 gombóc fagyaltot vettek, és összesen 8640 Ft-ot fizettek. A második alkalommal már 53-at vettek. Mennyit fizettek ekkor?

Megoldás

A válasz megadásához jó lenne tudni, hogy 1 gombóc fagyalt mennyibe került. Ezt egy osztással megkapjuk: $8640 : 48 = 180$. Vagyis 180 Ft 1 gombóc fagyalt.

Második alkalommal 53-at vásároltak: $180 \cdot 53 = 9540$. Vagyis ekkor 9540 Ft-ot fizettek összesen.

Feladatok

1. Egy sakk-készlet 32 figurája között 2 király, 4 bástya és 16 gyalog van.

a) Hány figura van 16 készletben?

b) Hány királyt, bástyát, gyalogot tartalmaz 16 készlet?

2. Gombóc Artúr a következőt mondta:

„A kedvenc desszertemet kicsi és nagy csomagolásban lehet vásárolni. Vettem 4 csomaggal a kicsiből, és 32 barátomnak tudtam adni belőle. Mindenki egyet evett. Egy következő alkalommal a nagy csomagolásúból vettem, de csak 3 csomaggal. Hány barátomat kínálhatom meg most?”
Megtudtuk, hogy a nagy csomagban 15 darab desszert van. Segíts Artúrnek a kérdés megválaszolásában!

3. Az élelmiszer bolt egyik raktárában 126 db 2 dl-es tejfölt tárolnak. A másik raktárában ugyanannyi deciliter tejföl található, de itt 4,5 dl-es csomagolásban. Hány darab van a második raktárban?

4. „Aranyos” következtetés: Ha III. Béla 25 év alatt 150 rendeletet hozott, akkor 13 év alatt 130 rendeletet hányadik László adott ki?

Móriccka azonnal észrevette, hogy a 150 a $3 \cdot 25$ -nek a kétszerese. Ezért olyan sorszámot kezdett el keresni, amelyiket 13-mal szorozva és duplázva megkapja a 130-at. Ezt gyorsan megtalálta! Mivel $5 \cdot 13$ duplája 130, ezért a válasza: V. László. Mit szólna ehhez a következtetéshez?

